

Et in unum deum verum et adorandum et unum deum. Et in unum dominum et deum. Et in unum dominum et deum. Et in unum dominum et deum.

Deinde. Nemo loquitur.

Deinde. Nemo loquitur. Deinde. Nemo loquitur. Deinde. Nemo loquitur.

Incip. lib. primus de legibus. Sord. et mal. in. 7. pulch. in. m. in. u. s.

Large decorative initial letters in red and blue, possibly 'M' and 'P'.

Incip. lib. primus de legibus. Sord. et mal. in. 7. pulch. in. m. in. u. s. Incip. lib. primus de legibus. Sord. et mal. in. 7. pulch. in. m. in. u. s.

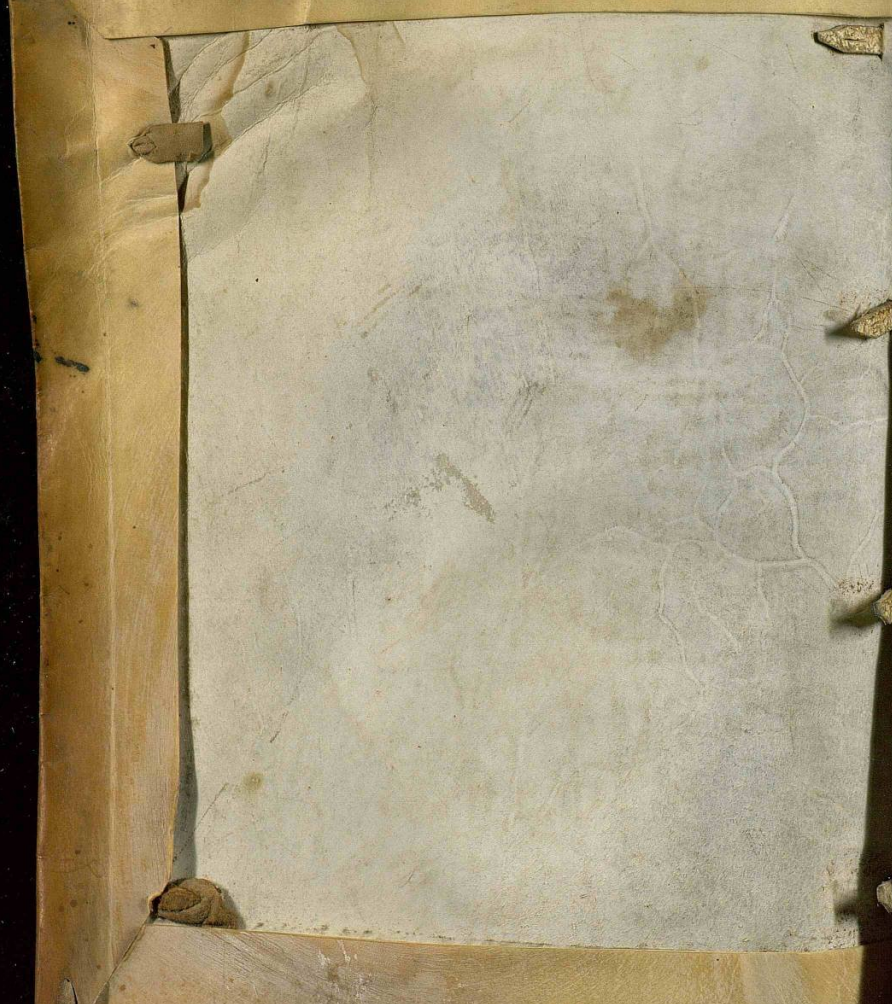
Incip. lib. primus de legibus. Sord. et mal. in. 7. pulch. in. m. in. u. s. Incip. lib. primus de legibus. Sord. et mal. in. 7. pulch. in. m. in. u. s.

Deinde. Nemo loquitur. Deinde. Nemo loquitur. Deinde. Nemo loquitur.

Incip. lib. primus de legibus. Sord. et mal. in. 7. pulch. in. m. in. u. s. Incip. lib. primus de legibus. Sord. et mal. in. 7. pulch. in. m. in. u. s.

Incip. lib. primus de legibus. Sord. et mal. in. 7. pulch. in. m. in. u. s. Incip. lib. primus de legibus. Sord. et mal. in. 7. pulch. in. m. in. u. s.

Incip. lib. primus de legibus. Sord. et mal. in. 7. pulch. in. m. in. u. s. Incip. lib. primus de legibus. Sord. et mal. in. 7. pulch. in. m. in. u. s.

1542 1

Rodolphi Agricolæ

PHRISII, DE INVENTIONE
DIALECTICA LIB. III.

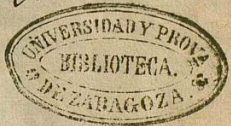
CVM Scholijs Ioannis Matthæi Pbriffemij.

Loca item aliquot restituta.

id est *ex parvitate*

21.048

PARISIIS.

Apud Guilichnum Richardum in pingui galli-
na e regi. ne collegij Cameracensis.

M. D. XLII.

Car. Petri Antonij Scaevola del. B.

Epitaphium Rodolphi

AGRICOLÆ HERMOLAO

BARBARO AVTHORE.

Inuida clauserunt hoc marmore fata Rodolphum
Agricolam, Phrisiū spemque decusque soli.
Scilicet hoc uino meruit Germania laudis
Quicquid habet Latium, Græcia quicquid habet.

Humanissimo ac inte-

GERRIMO VIRO DOMINO

Matthiæ Vuagener, ædis D. Antonij apud
Coloniam Agrippinam præceptori
dignissimo, Ioannes Mat-
thæus Phrissenius. S. D.

SENTIO non defuturos mihi, uir huma-
nissime, qui quod dici à Græcis solet, nihil
referre, sis ne planè inimicus an importune
beneuolus, id in neminem perinde atque in
me hoc tempore censeant dici posse: neque
fortasse immeritò. Impulit enim hûc me amor erga te meus,
impulit singularis quædam tui beneuolentia: ut quæ Scholia
per æstatem hanc succisiuis (ut aiunt) operis non tam scri-
psi, quàm effudi in Dialectica Rodolphi Agricola, ea & de-
dicarem tibi, & sub tuo nomine, si quam forsan ea re utili-
tatem studiosis afferre possem, sinceram in uulgum prodire.
Sed enim quis non uideat, quæ hic importunus sit amor? quàm
non apta tempori beneuolentia? Solent alij, si cui suas uigi-
lias nuncupant, ea id facere de causa, ut illius, cui eas inscri-
bunt, nomê reddant illustrius, posterisque commendent. Ego,
tantum abest ut splendorem aliquem accessurum hinc credam
nomini tuo, ut uerear etiam ne quid existimationi decedat,
néue minore alij posthac tui admiratione teneantur, quòd nõ
magis te sussexerim ego, quàm ut tam uile hoc munuscu-
lum uel inuito obruderem: haud secus, atque rustici qui-
dam ineptiores solent, qui cùm egregiè à se honoratum uo-

A ij

Duo necessaria
differenti. *probabilis*
la

Dialectica par-
tes duæ.

Quæ Dialecti-
ca partem tradit
Rodolphus.
Primo libro quæ
docentur.

Quæ secundo.

Quæ tertio.

afelty quæ de facibus

Quisquis autem probabili vult oratione de re aliqua, ei duo cum primis necessaria sunt: alterum, vt inueniat ea quibus res propofita in hanc aut illam partem probari queat: alterum, vt inuenta illa velut indice quodam probet, conuenienter inſtituto ſuo an non conueniant: ne qua fraus aut decipio inter dicendum laboratur.

Hinc fit, vt tota hæc differendi facultas, quam Dialecticæ dicimus, in duas diducatur partes, vnam inueniendi, alteram iudicandi. Inueniendi pars ea est, quæ certos quosdam offendit locos, & quibus velut theſauris quibusdam, in rem quantum confirmandam reſellendamve argumenta dicantur. Indicandi quæ formulæ ac præcepta quædam argumentandi tradit, quibus ceu perpendicularis atque normis quibusdam facile explores, idonea ſint argumenta quæ inueniendi inſtituto tuo an non idonea, profint an officiant magis, apta ſint an inepta. Neque enim vt querenti quicquam primum occurrerit, ita & commodiſſimum erit in caſam eam, de qua erit dicendum nobis: non magis, quam aut lapis quibus temerè oblatas, ad vnam quantum ædificij partem fulciendam eſt apertus: aut vniuersis morborum, generibus, vna aliqua ſalubris eſt medicina. Ergo quemadmodum fabri, nihil niſi exanimatum exploratumque prius operi ſuo ſolent inferere: ita ne nos quidem, temerè vnumquodis operi noſtro, hoc eſt orationi quæ fidem facere volumus, infulcite debemus: ſed velut delectu quodam inſpicienda omnia, optima eligenda.

Hæc partium quemadmodum prior, ita & difficilius ea eſt, quæ docetur inuenio. Quæcirca etiam hæc ſibi inuio explicandam exiſtimauit Rodolphus: deinde traditurus & alteram, ſi vita longior contigerit.

Porro inuentionem continent loci quidam. Vt enim piſcator, venator, aucupes certos quosdam definitosque locos habere ſolent, in quibus eſſi non ſemper, tamen plerumque id quod querunt inueniant: ita & Dialecticus certos quosdam habeat locos oportet, & quibus ceu latebris quibusdam argumenta in rem omnem dicantur. Atq; hos locos primo libro copioſiſſime deſcribit Rodolphus, ſinguloſita explicans ac diducens, vt facillemè quid ex quoque duci in rem quantum poſſit diſcipiantur.

Sed enim tanquam militi parum profutura ſunt quamlibet bona arma, qui quemadmodum vtendum ijs ſit armis ignoret: ita ne loci quidem vtilitatem aliquam afferent nobis, niſi qua via, quoque modo, ex ijs copia dicendi ſit paranda ſciamus. Hæc cauſa fuit, cur ſecundum librum adirent de locorum uſu. Etiam ſi in eodem libro tradantur & alia multa, quemadmodum cum ad eum locum ventum erit, dicemus.

Fit autem hoc ſæpenumero, vt parum admodum profuerit cauſam doctuiſſe, niſi præterea & affectibus moueatur auditor, & voluptate quadã demulſeatur. ac ne doceri quidem cauſa commodè queat, niſi quæ inuenta à nobis ſunt, ea ſe diſponantur, vt ſint ad fidem faciendam idonea. Proinde acceſſit his liber tertius, quo de his tribus ita diſſert Rodolphus, vt nec eruditius nec elegantius ijs de rebus diſſeri poſſit. Eſtque res planè digna, cuius cum primis ratio habeatur ab eo, qui cum laude aliqua vel dicere vel ſcribere velit, & quod cupiat dicendo efficere. Quid enim admirabilius, quid potentius, quid efficiacius, quam & in ſpem cum liber oratione erigere homines, & in metum deiecere, & lætitia ipſos ſibi auferre, & dolorem læthymiaque vel inuultis exprimere? denique dicendo conſequi illud, vt non cum velint ipſi, ſed cum tibi libeat, miſereantur, indignentur iniudeant, faneant, irafcantur? Quid dulcius, quid inuincibilius, quam honeſta quadam voluptate ita afficere animos hominum, vt quamobrem ita afficiantur ipſi neſciant, & tamen afficiantur: itaque extra ſe poſſit ſint, vt cum nulla ſit manendi neceſſitas, tamen perinde vt ſi carena illa Hercules Gallias alligati ſint, diſcedere à dicente non queant? Quid ornatius, quid decentius, quam quæ longo labore inuenta ſunt, ea ſic collocare, vt pulcherrimo omnia ordine tanquam in domo diligentis patrisfamilie diſpoſita videantur? Atque hæc ſunt quæ cum alijs quibusdam non copioſe minus, quam eruditè tertio libro docet Rodolphus: ne quis rerum ignarus, ea modo de cauſa minoris putet faciendâ hæc, quod non habeat eadem Petrus Hiſpanus.

Rodolphus Agricola

PLINIO SVO S. D. P.

Bſolui tandem libros, quos de inuentione Dialecticæ tuo ſuaſu rogatuq; aggreſſus ſum ſcribere. Scis tu quidem eos partim paratū iter, partim in itinere, excidiſſe mihi uerius, q̄ ſcriptos eſſe. Suntq; uni tibi ſcripti, cui ſi ſatisfacient, deſuncti erunt munere ſuo. Non addo huc ſi non ſatisfacient, quippe cum tibi beneuolentia noſtra, omnes etiam nugas meas approbare poſſit. Quamquam autem uni tibi deſtinare rim eos, ut qui populi os iudiciumque in re præſertim tam ſcrupuloſa reformidem: memor tamen eius quod dici ſolet, oratorem nulla alia re tam excitari ad dicendum, quam audientium corona, ſcripſi eos tanquam populum mihi lectorè adhibiturus, quò maiorem ipſe mihi diligentia ſollicitudineq; operis circundarem, minusque indulgerem deſidie cauſis, & conarer (ſi quã poſſem) non ſolum iudici tibi fidere, ſed in cauſa ſpem aliquã habere. Quod ſi quemadmodum Lucilius dicebat, Conſentinis & Tarentinis ſe ſcribere, ſic ego poſſem dicere, ſolis me Phriſiis meis ita ſcripſiſſe, minus eſſet uerendum fortiaſſe, ut populum admitteremus. Nunc quando ſtudiorum partem, mentione potius q̄ uſu peruulgatam, tractauimus more minime peruulgato, & contra ueterè uulgatam que perſuaſionè auſus nonnunq̄ ſum liberè proferre, quid mihi uideretur: multorū fortiaſſe ſubcūda nobis eſſet cęſura. Quod ſi quis eos in manus ſumpſerit, uel Philoſophus, uel ex magis profeſſoribus his patronisque linguæ latinæ: quid ni?

A iiij

nonne tibi protinus uideris audire. Quis nouus hic nostris
 successit sedibus hospes? Ergo (ut initio dixi) tibi destinati, ti-
 bi dediti sunt. Hæc opera tibi est impesa. Et quæ admodum secun-
 dum iuriconsultos, filius qui in adoptionem datur, omnia san-
 guinis gentisque exiit iura, & in alterius transit nomen: alius
 in eum uita necisque accipit potestate: sic ego istos manu mea
 emissos, tuo posthac permitto arbitrio. Ego omnem pro eis
 sollicitudinem depono: tu si uoles, emittes. Quod si bene cesse-
 rit, nec laudem putabo meam: nec dedecus, si secus: tuum in
 utranque partem aestimabitur consilium. ego dicar obsequutus
 tibi, dicar præstitisse quod potuerim, plurimum certe si po-
 tuissem præstaturus. Cæterum in hoc opere, præterquam quod
 stilum exercui, plane uideo operam perdidisse. Nam si
 quis meliores literas attigerit, non uideo magnopere quid
 possit prodesse ei propter multitudinem exemplorum, quæ ab
 eruditioribus scriptoribus erant eruenda, & idcirco negligetur
 ab eis, ut qui balbi præter balba nihil intelligant. Contra, eorum
 qui eruditi sunt, uel uideri uolunt, quotusquisque ulla
 artis præcepta attingit? aut si attingat, nonne tibi uideris ad
 primum protinus conspectum audire, unde nobis ex ultima
 barbarie nouus Anacharsis iste, qui post Aristoteles, Cice-
 rones, Quintilianos, aliquid inueniturum se credat? Quem ad-
 modum apud poetam tamẽ scriptum est, Victurus genium de-
 bet habere liber: Ita multos libros hoc solo credo uiuere,
 quia genium habeat. Qui si nobis sit, uiuemus etiã: sin minus,
 feram æquo animo interitum eius, quem tot tanque præcla-
 ra subierunt ingenia, quibus ut laborem eruditionis diligen-
 tiæque suæ impartirent, mortalium ignauia fuit indigna.
 Vale.

*cu[m] p[ro]p[ri]o a[ut]o[rit]ate
 non dicitur
 in op[er]e
 quod uel
 in op[er]e
 conf*

SCHOLIA IN EPISTOLAM PRAE-
 CEDENTEM.

Absolui tandem. Scopus totius huius epistola: hic est quamquam hi
 de inuentione Dialectica libri, ut Plinio scripti destitutiq; sint, no-
 minori tamen cura eos elaboratos esse, quam si euulgandi sint om-
 nibus. quocirca et si ipse premi eos quam edidit, facere tamẽ se
 potestatem Plinio, ut pro suo is arbitrari, eos uel emittat uel suppri-
 mat. Porro qui sit Plinius is, cui hoc se libros dedicauit Rodolphus, ipse in epistola quam
 ad Iacobum Barbarianum, his uerbis docet. Est oppidum, inquit, uicinum nobis, quod Cam-
 pos uocant. Eo pridie decollationis Baptistæ, negotij cuiusdam, tum animi quoque leuã
 di causa, domo profectus eram. Illic redi. luntur mihi literæ ex Theoderico Plinio, orna-
 to homine, & mei amantissimo: qui iuris ciuilis doctor in primis eruditus, in consilio esse
 comitis Palatini. Credo te uisidisse illum superiore anno, in comitatu domati Augusticis,
 quia perpetuo magistrum Adolphum nostrum affectabat, iuuenis decorat facie, & Fla-
 uis crispantibusque capillis insignis. Hæc Rodolphus. Ego coniectura quadam adducor,
 ut credam eum Plinio hoc in Italia familiariter uti coepisse, cum ingenij excolendi causa
 ageret Ferrarie. Scis tu quidẽ eos parum parã iter.] Fui ego aliquando in ea opinioẽ,
 ut p[er]uicacẽ eo de itinere hic loqui Rodolphum, quod eum Ioanẽ Dalburgio episcopo VVorm-
 acien[si] fecit Romanum, cum is a Philippo comite Palatino orator missus esset ad summum
 pontificem Innocentium eius nominis octauum, nouam illi gratulaturus dignitatẽ. Sed
 cum in epistola quadam qua Groningæ adhuc agens Rodolphus scripsit ad Alexandrum
 Hegium, mentio horum librorum fiat, & in alia item epistola ad Iacobum Barbarianum,
 cui titulus est de formando studio, necessum profecto est, ante profectio[n]em illam ab-
 solutos eos fuisse: cum & posterior hæc epistola ante annum missa fuerit ex Heidelber-
 ga, quam oratio illa que inter Rodolphi opuscula extat, apud Innocentium habita sit.
 modo ne lectori imponat ascriptus utrobique annorum numerus. Quod ut sit ita, ex ea ta-
 men epistola que est ad Hegium, satis constat ante id temporis scriptos fuisse. Mihi dũ
 rem expendo diligentius, de itinere eo loqui uidetur, quo ex Italia, ubi aliquot iam an-
 nos abfuerat, est reuersus in Phrisios. Quãquam utinam de tempore quo scripti sint parũ
 constaret, libri omnes extarent. Excidisse mihi uerius quam scriptos esse.] Excidere
 ea dicuntur, quæ subito neque considerate satis effusa, rudia impolitaque adhuc, in alienas
 manus perueniunt. Hinc Antonus apud Cicero[n]em libro de oratore primo,] Tun ego
 (inquit) hac eadem opinione adductus, scripti etiam illud quodam in libello, qui
 me imprudente & inuito excidit, & peruenit in manus hominum. Et apud eundem
 Crassus, Petimus ab Antonio, inquit, ut ea quæ continet, neque adhuc protulit, ex quibus
 vnum librum excidisse iam dudum questus est, explicat nobis, & illa dicendi mys-
 teria enunciat. Ac rursus in eodem opere, libros Rhetoricorum iuuent sibi excidisse Ci-
 cero ait. Oratorem nulla alia re & c.] Quid in excitando oratore possit corona altã-
 tium, Cicero explicat in libro de claris oratoribus, ubi post multa alia,] Nec enim possent
 idem (inquit) Demosthenes dicere, quod dixisse Antimachum clarum poetam serunt, qui
 cum conuocatis auditoribus legeret eis magnũ illud quod nouissimum uolumen suum, & cui
 legentem omnes præter Platonem reliquissent: Legam, inquit, nihil minus: Plato enim
 mihi vnus est instar multorum millium. Et recte. Poëma enim reconditum, paucorum ap-
 probatione oratio popularis assensu vulgi debet moueri. At si eundem hunc Platonem
 vnu[m] auditorẽ haberet Demosthenes, cui esset relicta a ceteris, uerbum facere non posset.
 Quid tu Brute posses, si te, ut Cuiusmodi quondam, conuocis reliquisset? Ego uerò,] in-
 quit ille, ut me tibi indicem, in eis etiam causis, in quibus omnis nobis res cum iudi-
 cibus est, non cum populo, tamen si a corona relicta sum, non queam dicere. Quod
 si quemadmodum Lucilius dicere solebat.] Ac mulatus est locum Cicero[n]is primo libro
 Lucilij satyrici
 vbi dicitur
 quod poetæ uerbum

theodericus Plinius iureconsultus

*Excidere.
 Orator multitudi-
 dine gaudet.*

se docere orationem, ut non moueat, non delectet: mouere aut delectare, ut non doceat, non posse. Itaq; precantes, conque- rentes, sed et interrogates quoq; quanquam aliud agere ui- dentur, hoc tamen primum efficiunt, ut discant audientes, cu- id est de desiderio teneantur, quo urgeant dolore, quid sit quod scire uelint. Docemus autem nonnunquam hoc tantum pa- Et, ut intelligat auditor: quandoque, ut fiat illi fides. Fidem facimus, uel credenti, et uelut sponte sequentem ducimus: uel peruincimus non credentem, atq; repugnantem trahimus. Al- terum expositione fit, alterum argumentatione conficitur. Ex- positionem uoco orationem, quae solam dicentis mentem expli- cat, nullo, quo fides audienti fiat, adhibito. Argumentatione uero, orationem, qua quis rei de qua dicit fidem facere conat- ur. Cum uero nulli dubiae rei queat ex se constare fides, sed ex alijs quibusdam notioribus atque magis exploratis de unoquoq; certitudinem colligamus necesse est: namque alij me- tis acumine freti, uberius ex pedibusq; argumentum, id est (ut inquit Cicero) probabile inuentum ad faciendam fidem ex- cogitent: alij contra hebetiore mentis ui, ad rerum obtutum caligent, et uel nihil uel sero quid quaque de re dici possit, inuenire queant: utilissimum uidentur fecisse, qui sedes quas- dam argumentorum (quos locos dixerunt) excogitauerunt: quo- rum admonitu, uelut signis quibusdam, circūferremus per ip- sas res animum, et quid esset in unaquaq; probabile aptiq; instituto orationis nostrae, perspicere mus. Vtilem autē esse hanc locorum rationem apparet, cum magna parti huma- norum studiorum (quandoquidem plerq; in ambiguo haeret, et dissentientium certaminibus sunt exposita. Exigua enim portio eorum quae discimus certa et immota est, adeoque si Academiae credimus, hoc solū scimus quod nihil scimus. Cer-

Duplex docen- di ratio: de quo Rufius lib. 2. cap. 12. & seq.

Cur loci inuēti.

Cur loci inuēti.

In partitionib.

Locorum dialecti- corum uilitas.

Quid sit inuenire

Quid sit inuenire

Quid sit inuenire

te pleraque, pro cuiusq; ingenio, ut accommodatissime ad pro- bandum quisque excogitare potuerit, aliud atq; aliud trahun- tur.) Tum uero eis praecipue confert, qui tractant illa, quorum nulla tradita sunt artes. dico, qui consilio rempublicam gubernant: quos de pace, bello, ceterisq; ciuitatis negotijs in rem praesentem, sepe senatui, sepe populo fidem facere oportet, quiq; in iudicijs item accusare, defendere, petere, abnuere, quique populum docere iustitiam, religionem, pietatem, in professo habent. Quanquam enim et istorum nonnulla com- prehensa sunt artibus, subtiliora tamen illa et ex medijs scho- lis deducta, uelut exilia nimium, uel non intrant crassiores uulgi animos, uel non haerent rudioribus et ex medio deprom- ptis tanquam popularibus robustioribusq; mouentur magis. Ut delicatiores aures lyra ciuitarū delectat, ita militē non nisi tuba accenderit. Crassus enim (quod in prouerbio est) crassa conueniunt. Nec instruere solum os facultas ista, et tantum dicendi copiam subministrare, sed prouidentiam ani- mi, et recte consulendi quoq; aperire uiam uidetur. Quādo non alia re prudentiam constare apparet, quā perspicere quid in qua; re sit positum, et consentanea repugnantiaq; et quod quidq; ducat, quid uic euenire possit, colligere. Indicio fuerint duo utriusque linguae disertissimi, Demosthenes et Cicero: quorum ut prudentissima fuit oratio, ita quanquam nonnulla aemuli reprehendenda sibi in ipsorum uita sumpse- re, consiliorum tamen prudentiaeque laus ipsis est uel inuidia contentiente concessa. Nanque dicere prouident, nisi qui pu- denter cogitavit, nō potest. Fiti enim, ut quod prouiderit quis, non faciat: dicit certe quod non prouiderit nemo. Sed haec de origine locorum, deque ipsorum utilitate, haecenus praefa- tos esse sufficiat.

te pleraque, pro cuiusq; ingenio, ut accommodatissime ad pro- bandum quisque excogitare potuerit, aliud atq; aliud trahun- tur.) Tum uero eis praecipue confert, qui tractant illa, quorum nulla tradita sunt artes. dico, qui consilio rempublicam gubernant: quos de pace, bello, ceterisq; ciuitatis negotijs in rem praesentem, sepe senatui, sepe populo fidem facere oportet, quiq; in iudicijs item accusare, defendere, petere, abnuere, quique populum docere iustitiam, religionem, pietatem, in professo habent. Quanquam enim et istorum nonnulla com- prehensa sunt artibus, subtiliora tamen illa et ex medijs scho- lis deducta, uelut exilia nimium, uel non intrant crassiores uulgi animos, uel non haerent rudioribus et ex medio deprom- ptis tanquam popularibus robustioribusq; mouentur magis. Ut delicatiores aures lyra ciuitarū delectat, ita militē non nisi tuba accenderit. Crassus enim (quod in prouerbio est) crassa conueniunt. Nec instruere solum os facultas ista, et tantum dicendi copiam subministrare, sed prouidentiam ani- mi, et recte consulendi quoq; aperire uiam uidetur. Quādo non alia re prudentiam constare apparet, quā perspicere quid in qua; re sit positum, et consentanea repugnantiaq; et quod quidq; ducat, quid uic euenire possit, colligere. Indicio fuerint duo utriusque linguae disertissimi, Demosthenes et Cicero: quorum ut prudentissima fuit oratio, ita quanquam nonnulla aemuli reprehendenda sibi in ipsorum uita sumpse- re, consiliorum tamen prudentiaeque laus ipsis est uel inuidia contentiente concessa. Nanque dicere prouident, nisi qui pu- denter cogitavit, nō potest. Fiti enim, ut quod prouiderit quis, non faciat: dicit certe quod non prouiderit nemo. Sed haec de origine locorum, deque ipsorum utilitate, haecenus praefa- tos esse sufficiat.

Quid sit inuenire

Cicero de orat.

Quintil. lib. 5. cap. 9. Rodol. lib. 1. ca. 12. e. c. 12. Cicero de orat. lib. 1. ca. 12. e. c. 12. Cicero de orat. lib. 1. ca. 12. e. c. 12.

RODOL. AGRIC. DE INVENT.

Ratio quæcunque] Tamen inquit, ad perfectam illud pertinet orationem, vt doceat, moueat, delectet, proprium tamen eius munus atq; officium est, doce- re, reliqua duo, potius accessio quædam eius sunt, quàm proprium opus. Qui- quis autem docere cupit rem aliquam, ita vt & fidem de ea faciat, is argumen- tis id conetur oportet. Que cum non cuius semper ad manum in promptu; sunt, vi- lissimus nimirum labor eorum fuit, qui locos quosdam descriperunt argumentorum, ut quibus ceu receptibus ac thesauris quibusdam ea erui in rem quibus possent. Nec me præterit, Id Cicero his verbis docet in Bruto, Tria sunt enim, vt quidem ego fen- titur, quæ sint efficienda dicendo: quæ in foro causis; cuiuslibet ita dicit, vt probeat, vt delectet, vt flectat. Probare necessitatis est, delectare iuuantis, flectere vi- sionæ. Habet eadem Fabius libro 3, cap. 5. Tria sunt iniquius, quæ prætare debet ora- tor, vt doceat, moueat, delectet. Vilem autem esse.] Tria paucis attingit, ad quæ cõ- ducunt in primis loci. Primum ad omnia humanitatis ac bonarum artium studia. Deinde, ad tractandas res eas, quæ nullis etiamnum comprehensæ sint artibus. Postremo, ad prouidentiam animi rectæq; consultandam. Si Academiæ credimus.] Nam Acade- mici ἀκαταληκτον illam suam probabant adeo, vt nihil certo comprehendere cognoscisq; posse arbitrentur. Sed de his rursum lib. 2, cap. 4. Hoc solum tamus,] Socrati in more fuisse aiunt, vt diceret, hoc vnum scire, quod esset inscius atq; omnis scitiæ ex- pressor. Lactatio visum est, hanc Socratis sententiam esse ἀνομβρον, hoc est, inconstitem, quæq; ipsa se inuolat, ac fallam cõuincat. Crasis enim, vt est proverbiis: Id quàm sit verum, docet Plutarchus exemplo Ateæ regis Scytharum. Is Ateas fuit, vt quædam exemplaria habent) Ateas, Ilieniæ optimum tibiænum bello captum, tibia canere in conuiuio iusserat. Quem cum cæteri, qui in conuiuio eo aderant, ad stuporem vsque admirarentur: at mihi, rex ait, longe incundior foret vox hiniens equi. Noti est gre- cum illud, a καθίσθρον τῶν τῶν καθίσθρον, quatuor rudiis dicto, dum plurius.

Idem Cic. libro de opt. genere Orat.

Ad tria vitiles loci.

Academicorum Socratis verbū.

De fortuna Alexandri, & in apophthegmatis.

Quintilianus lib. 12, cap. 14.

Gellius lib. 11, cap. 9.

Macrobius lib. 2, & 7.

Gellius lib. 12, cap. 12.

Demosthenes & Cicero.] Non defuisse qui in horum vita aliqui reprehendent, id constare vel ex Fabio potest, qui ita & in Demosthenem multa falso coniecta fuisse, & Ciceroni nulla in re optima cuius voluntatem defuisse, contendit, vt aliorum tamen inter sententiam non disimulat. Notus sane in Demosthenis iocis eius, qui dicebat non ἀνὸς esse quod pateretur Demosthenes, sed ἀγγελος, quò minus dicere possent contra legatos Miletorum. Iam quæ & quanta illi obiecit Aclianes quæ vt maxima ex parte mendacia fuerint, omnia tamen falsa fuisse, mihi ego persuadere non possum. Qui verò & Ciceroni duas illas fellas, quibus solitus esset federe, obiecit Labe- rius illud nimirum significans, parum integra cum fide fuisse inter Pompeium & Cæsarem. Vt ta- ceam interm, quò in aperto idem mendacio deprehensus, ita elapsus est, vt diceret, pru- dentis & cauti patrisfamilias esse, quod emere vellet, id e- empturum negare, propter com- petitores emptionis. Sed quis est, cui ignota sint hæc

Quæ quibus probandis conueniant, quomodo inueniendum diuindican- diq; medium seu argumentum, & quid locus. CAP. II.

Vando igitur de locis dicturi sumus, conmodis- simum fuerit definire quid sit locus. Id, quò cuncta magis in aperto sunt, alius repetentes, paulò ube- rius explicemus. Dictum est nobis paulò ante, nullam rem de qua ambigitur, ipsam per se probari posse, quod clarius sanè

DIALECT. LIB. I.

arbitror esse, quam ut ostendendum sit, non minus, quàm tene- bras si uisum oculisque admittere debeant, illato alicuòde lu- mine indigere. Relinquitur ergo, quicquid confirmandū est, ex aliquo alio fidem assequi. Nec tamen probandis omnibus omnia conueniunt. Quid enim differenti de optimo ciuitatis statu, & uilius ne sit cum principis unus arbitrio, quàm populi consensu regi fuerit scire, respirant nec ne sub aqua pisces? Quid item suadentem Cæsari ut inferat bellum Pom- peio, adiuuerit, ecquid habitent ex aduersa nobis regione or- bis terrarum homines, quos ἀρτίχθονας Græci uocant: Itaque differenti bus à re præsentis abhorrentia, neque ulla ex parte conuenientia instituto orationis suæ, dici solet, Quorsum hæc? Et, Video quid dicas, quid uelis dicere non uideo. Quo- nam autem sit apud Aristotelem, omne uerum uero conuen- tire, neque possint plura uera discrepantia esse: aliud tamen est consensu ipsa, aliud fidem astruere. Ergo ut ad alte- rius confirmationem aliquid possit adhiberi, conueniētū qua- dam ratione, & uelut cognatum esse oportet illi cui proban- do adhibetur: talè que uideri, ut non subsistere res sine illo, si affirmes: non sibi uerti, si neges, & possit. Id quò facilius acci- pi possit, crassiore quidem sed apertiore exemplo ostenda- mus. Videmus in metienda rerum magnitudine, si duo sint

Non enim cira de offitio in uoluntate delectum quic- quid primum est. In uero iudicio uoluntate current, quibet ut uero uero dicitur tui loco inferien- dam.

Hoc Aristot. ne- gat: ait Plinius li bro. 9. cap. 7.

proposita que æqualia esse uel inæqualia ostendere uelimus, si huiusmodi res sint, ut applicari altera alteri nequeat, ac- cipitur tertium aliquid, quod possit utrique adhiberi: neque temere illud aut quoduis, sed quod alteri saltem illorum sit æquale. Id deinde alteri adhibitum si fuerit, & illi æqua- le, iam æqualia illa inter se dicimus: sive inæquale, inæqualia. Quoniam certum exploratumque est, eam magnitudinum es-

Rem quæ per quo taliter quæ ad e tantum posse... probari, que ipsi... modo quoda... gnata sint, de... quod Rod. lib. 2... cap. 8.

se proprietatem, ut quæcumque duæ cuiquã tertie sint æqua-

000 proposita que æqualia esse uel inæqualia ostendere uelimus, si huiusmodi res sint, ut applicari altera alteri nequeat, accipitur tertium aliquid, quod possit utrique adhiberi: neque temere illud aut quoduis, sed quod alteri saltem illorum sit æquale. Id deinde alteri adhibitum si fuerit, & illi æquale, iam æqualia illa inter se dicimus: sive inæquale, inæqualia. Quoniam certum exploratumque est, eam magnitudinum es-

ingratum proferre et res amorem... quæ in foro causis... quæ prætare debet ora- tor, vt doceat, moueat, delectet. Vilem autem esse.] Tria paucis attingit, ad quæ cõ- ducunt in primis loci. Primum ad omnia humanitatis ac bonarum artium studia. Deinde, ad tractandas res eas, quæ nullis etiamnum comprehensæ sint artibus. Postremo, ad prouidentiam animi rectæq; consultandam. Si Academiæ credimus.] Nam Acade- mici ἀκαταληκτον illam suam probabant adeo, vt nihil certo comprehendere cognoscisq; posse arbitrentur. Sed de his rursum lib. 2, cap. 4. Hoc solum tamus,] Socrati in more fuisse aiunt, vt diceret, hoc vnum scire, quod esset inscius atq; omnis scitiæ ex- pressor. Lactatio visum est, hanc Socratis sententiam esse ἀνομβρον, hoc est, inconstitem, quæq; ipsa se inuolat, ac fallam cõuincat. Crasis enim, vt est proverbiis: Id quàm sit verum, docet Plutarchus exemplo Ateæ regis Scytharum. Is Ateas fuit, vt quædam exemplaria habent) Ateas, Ilieniæ optimum tibiænum bello captum, tibia canere in conuiuio iusserat. Quem cum cæteri, qui in conuiuio eo aderant, ad stuporem vsque admirarentur: at mihi, rex ait, longe incundior foret vox hiniens equi. Noti est gre- cum illud, a καθίσθρον τῶν τῶν καθίσθρον, quatuor rudiis dicto, dum plurius.

ROD. AGRIC. DE INVENT.

les, sint & inter se aequales, & quarumcunque duarum altera tertiae alicui aequalis sit, altera inaequalis, sint & inaequales inter se. Quorsum haec: ut ostendam, quemadmodum in magnitudinibus dixi, sic in omni rerum natura esse, ut quaecumque duo cuiquam tertio consentanea sint, inter se quoque esse consentanea. Consentanea autem uoco, quorum possit alterum de altero dici. Vt homini & substantiae conuenit in animali, quoniam omne animal est substantia, & omnis homo est animal, sequitur ergo conuenire ipsis inter se, hoc est, omnem hominem esse substantiam. Et contra quoruncunque duorum alterum consentaneum est alicui tertio, alterum dissidens, ea quoque inter se dissident. Vt lapidi & homini. Lapidi quidem animal dissidet, homini uero conuenit: certum igitur est, lapidem & hominem inter se dissidere. Si qua duo itaque conueniant inter se nec ne, uel his perspicere, si sint eiusmodi, ut quaedam magnitudines diximus, applicari non posse, sic & ista consentanea sint an dissentanea, ex ipsis perspicere nequeat, necesse est tertium aliquod inuenias, quod alteri horum consentaneum esse certum sit. idque alteri deinde comparatum, proinde ut illi fuerit consentaneum uel dissentaneum, ita esse inter se ambo, quae proposita fuerant, sciamus. Id tertium, tum medium argumentationis dicitur, quonia proposita uelut extrema duo coniungitur, quia probabiliter propositis iungitur, instrumentumque est faciendae de illis fidei, uocatur argumentum.

Quae in modum inueniendi dicitur dicendumque sit argumentum.

104. Hanc partem excogitandi uel mediū uel argumentū, uocant dialectici inuentionis. Altera est pars, quae iudicandi uocatur. Ea cuiusmodi sit, ex praedicta eadem similitudine indicemus. Cum mensuram aliquam metiendarum duarum magnitudinum sumpserimus, ea si proba debeat esse, necesse est certa & firma sit: quae si aut extendi possit, aut in arctum contrahi, & quemadmodum ait Aristoteles...

DIALECTIC LIB. II.

teles de regula Lesbica, quae ad parietis flectitur formam, sic ista aptetur magnitudinum metiendae, fallax nimirum erit. Hoc pacto, unum illud cui uel consentanea uel dissidentia ea quae proponuntur diximus esse debere, id si opinione solum atque assecltu, non reuera sit unum, fallentur argumentatione: euenietque, ut quae consentanea esse ostenditur argumentatione credimus, dissident autem maxime: & contra, pro dissidentibus consentanea capiamus. Vt si dicamus, aliquod animal est irrationale, homo est animal, ergo homo est irrationalis: uidentur quidem iungi in animali irrationale & homo: sed perspicuum est, non esse idem animal, de quo irrationale dicitur, & quod dicitur de homine: sed nominis tantum ambitu, & generis similitudine idem uideri. Quod si adhibito iudicio lege syllogismi obserues, dicatque, omne animal est irrationale, homo est animal, ergo homo est irrationalis: iam quando pro consentaneis accipiuntur ea quae dissident, ut omne animal irrationale esse, nihil mirum est, homo & animal quamquam consentanea sint, hominem tamen & irrationale dissidere. Vt ergo certum sit atque liquidum, id quod in argumentum assumimus, non facie, sed reuera unum esse, adhibita est inuentioni haec iudicium pars: cui omnis de modis figuris que syllogismorum praecipio, & cautio omnis capitulosum argumentationum, quas fallacias dixerat, subseruit. Sed nos de prioribus illa quae ad inueniendum pertinet, his libris loquemur. Inuentione ergo illa quae dixi de ea, non latebit uerum esse quod propositissimus, omnia quae uel pro re quaque uel contra dicuntur, coherere, & esse ea quadam (ut ita dicam) naturae societate commixta. Res autem numero sunt immenses, & proinde immensa quoque proprietates atque diuersitates earum. Quod sit, ut omnia quae singulis conueniant aut discrepent, sigillatim nulla oratio, nulla uis metris humanae possit complecti. Inest tamen omnibus,

Handwritten marginal notes in various directions, including a large note at the top right: 'teles de regula Lesbica, quae ad parietis flectitur formam, sic ista aptetur magnitudinum metiendae, fallax nimirum erit. Hoc pacto, unum illud cui uel consentanea uel dissidentia ea quae proponuntur diximus esse debere, id si opinione solum atque assecltu, non reuera sit unum, fallentur argumentatione: euenietque, ut quae consentanea esse ostenditur argumentatione credimus, dissident autem maxime: & contra, pro dissidentibus consentanea capiamus. Vt si dicamus, aliquod animal est irrationale, homo est animal, ergo homo est irrationalis: uidentur quidem iungi in animali irrationale & homo: sed perspicuum est, non esse idem animal, de quo irrationale dicitur, & quod dicitur de homine: sed nominis tantum ambitu, & generis similitudine idem uideri. Quod si adhibito iudicio lege syllogismi obserues, dicatque, omne animal est irrationale, homo est animal, ergo homo est irrationalis: iam quando pro consentaneis accipiuntur ea quae dissident, ut omne animal irrationale esse, nihil mirum est, homo & animal quamquam consentanea sint, hominem tamen & irrationale dissidere. Vt ergo certum sit atque liquidum, id quod in argumentum assumimus, non facie, sed reuera unum esse, adhibita est inuentioni haec iudicium pars: cui omnis de modis figuris que syllogismorum praecipio, & cautio omnis capitulosum argumentationum, quas fallacias dixerat, subseruit. Sed nos de prioribus illa quae ad inueniendum pertinet, his libris loquemur. Inuentione ergo illa quae dixi de ea, non latebit uerum esse quod propositissimus, omnia quae uel pro re quaque uel contra dicuntur, coherere, & esse ea quadam (ut ita dicam) naturae societate commixta. Res autem numero sunt immenses, & proinde immensa quoque proprietates atque diuersitates earum. Quod sit, ut omnia quae singulis conueniant aut discrepent, sigillatim nulla oratio, nulla uis metris humanae possit complecti. Inest tamen omnibus,'

di,eam tamen ut præstet,multum utiq; abest. Dictata potius (ut inquit Cicero) & in scholis multis iam seculis per manus tradita decantant. Quia id causa credam fieri,nisi id (quod opinor)difficillimum est maximiq; negotij,ex instituta Aristotelis locorum ratione,facultatem promptè copiosèq; disse- rendi expedire? Sequitur ergo alij,certos definitosq; in omnè usum disputandi fecerè locos. E quibus Cicero & in libro quem ad Quintum fratrem de oratore scripsit, & in parti- tionibus ad filium,enumerare eos satis putavit. Ad Trebatii autem,libro uni huic rei destinato,copiosius omnia executus est. Sed uir ut multarum magnarumq; artium,ita iuris etiam peritus,habita præsertim Trebatii ratione ad quem scribe- bat,qui & ipse inter primos ius profitebatur, omnia ex iure ciuili exempla deduxit. Quo fit,ut nonnulla paulo obscurio- ra sint,non assuetis auribus. Quintilianus deinde in quinto institutionum,tradidit eos magis (quantum uidetur)ut obser- uatum alijs sequeretur morem,quam quia putaret ad institu- tum suum magno pere pertinere. Itaq; est uidere,ab dialecti- cis rhetoribusq; acceptos locos,permixtos ab eo, & in unum confusos aceruum. Themistius post hos & Boetius eandem rem tractauerunt. Boetius non aliud sanè uidetur egisse,quàm ut relatum Ciceronem & Themistium,quemque per se pri- mum,deinde conferret, & singulos utriusq; locos, alteru alteri hinc inde coaptaret. Themistium, qui post Boetium scrip- serunt,maluerunt sequi. Omnes tamen satis crediderunt,locos uel nominare,uel paucissimis uerbis signare, quid essent. Credo quod arbitrati sint, alio^{rum} locorum notitiã ex pe- niorie philosophia petendam. Haud dubie uerum est: sed lō- gum id est,nec omnibus uacat, & breuius aptioreq; compen- dio, quantum ad consonam rem necessarium est, id cōfici po-

Ciceronis Topica.

Quintilianus de locis.

quintilianus de locis
in libro de institutio-
ne oratoris lib. 5. cap. 11.
et in de oratore lib. 3. cap. 11.

Themistius. Boetius.

de oratore

test, ut dicatur hic, in huiusmodi opere, que fit proprietatis uniuersusq; Ego, ut qui in nullius iurauerim uerba, ut quis que placuit auctor, aut sibi nemo satis, pro auctore rationem sum secutus. Non equidem, quod melius aliquid effecturum me sperem, quam maximi illi doctissimiq; uiri (qui possem enim?) sed crassius effususq; ista (ut prædixi) tradam: assequarq; ut si minus hæc subtiliter disputata esse, saltem, quod uoto meo sufficit, apertius explicata uideantur.

Cerberu ab inferis extrahere. Id Herculem fecisse scribit poetæ tragici, qui cum ab Eurystheo abducendi canis gratia missus esset ad inferos, Palladis beneficio id quod inferus erat percipere, quemadmodum apud Homerum octauo libro Illiados refert Pallas ipsa. Non dicere modo ista, ut qui auris sentiu capere hæc non possent, saltem visu perciperent. Ad numeros. Hi fuerunt Pythagorici, de quibus in placitis philo- phorum ita Plutarchus, Rursum ab alterius auspiciu philosophiæ Pythagoras Mncarchi, Samius, qui primus philosophiam hoc nomine appellauit, principia rerum numeros esse censuit, & eorum symmetrias, id est accommodatas proportionem. Ad figuras. Ab hac sententia non ita longe uidentur distare ea, que differit apud Platone Timæus. Aristoteles certe tale quiddam Platoni ascribit in libris de celo, aduersus illu (ut uideri uult) docens, corpora ex planiciebus consistere non posse. Qui omnia inuolucris. Mirum ni ad Pythagorica illa alludit symbola. Ac uentissimi quidè illi philosophi, sacra- tora esse philosophiæ mysteria arbitrabantur, quam que remere profertenda essent in vulgum. Qui obscitantem in dicendo. Horum ex numero tantum nõ primus fit Heraclitus ille Ephesus, qui & cognomen inde inuenit, dictus σιγῶντος apud Grecos, hoc est tenebrosus. Hunc omnes artes. Que enim ars hodie ita docetur, ut non crebro in uulgum placita Aristotelis? Quinquam hæc in re longe primas tenent quidã cōcionatores, qui ita demum egregie institui credant eadem plebecula, si quam sepi- simè eis in ore obambulet genilis ille (ut uocant ipsi) Magister. Veluti oraculi. Oracula enim inuolucris quibusdam obscurari solebant, & hunc modam multis impo- nere. Nouissima est responsio data Epicteto regi Pylro, Dico te AÆacida Romano uiuere posse. Quoptaco & Alexandrum illum Molsimum, & Annibalem Carthaginẽ- sem deceptos fuisse, referunt Appianus & Lilius. Adriano quoq; imperatori demum con- sulenti de euentu belli aduersus Parthos, quam inuoluit responsum sit, explicat Macro- bius libro Saturnaliorum primo, cap. 23. Quadam ad Alexandrum epistola. Ea est eiusmodi, ἄριστος ἐστὶν βασιλεὺς ἀλλ' αὐτὸς οὐκ ἐν πᾶσι τῶν ἰσοφῶν. ἰσοφῶν μὲν τῶν ἀριστοῦ, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἰσοφῶν, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἰσοφῶν. ἰσοφῶν μὲν τῶν ἀριστοῦ, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἰσοφῶν. ἰσοφῶν μὲν τῶν ἀριστοῦ, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἰσοφῶν. Eoru uerbo- rum sententiam ita reddidit Gellius, ἀριστοῦ κενὸν libros, quos aditos querens, nõ perinde ut arcana absconditos, neq; editos scito esse, neq; non editos, quoniam iam ijs falsis qui nos audiunt, cognobiles erunt. Ac si quis mouere. Conuellere, arguere, minus uo- bare. Transuersum quod aiunt. Id est, uel minimum, tanillum. Similia sunt, latum eulonium, latum pedem, transuersum digitum dedecere. Nõ aliter atque. Clamantis inquit præ indignatione haud secus ac solent ij, quos medici secant, aut cauterio aduritur. Ego Aristotelem. Summus nimirum (inquit) uir fuit Aristoteles, at non is tamen, cui oporteat adherere per omnia. Cuius rei triplicem afferit causam. Primum, quod quẽ admodum multa nouit, ita que tam etiam uerisimile est ipsum nescisse. Deinde, quod nõ omnia que inuenisset, putarit esse profertenda in lucem. Postremo, quod maior ei cura interim faceret contradicendi alijs, quam ueri inueniendi. Verum ut. Sex in summa

quod crassius effusus
ut qui in nullius iurauerim

Sic horat. Nul-
lius additus iu-
rare in uerba ma-
gistra.
Hæc cap. 11.
Hæc cap. 11.

Cerberus extra-
ctus ab inferis.

Numeri Pytha-
goricorum.

Plato.

Symbola Py-
thagorica.

Heraclitus.

Aristoteles.

Oraculorum
obscuritas.

Gelli. lib. 20.
cap. 4.

Censura Rodol-
phi de Aristo-
tele.

Censura de Topicis Aristotelis. causas enumerat propter quas topica Aristotelis minus videantur satis facere studiosis. Primam, quod materiam eorum librorum angustius nimium sepeferit terminis. Alteram, quod non omnia ea enumerat Aristoteles quibus inesse aliquid, aut non inesse ostenditur. Tertiam, quod locos quos describit, neque in certum aliquem cogit et numerum, ac ne nominet quidem. Quartam, quod quaedam pro locis ponat, quae nullius proprii sunt loci. Quintam, quod totius etiam dialecticæ, nedum horum librorum, arctos nimium terminos esse voluerit. Postremam, quod tam inuoluta obscureque sint apud illum omnia, ut summæ difficultatis sit, ex ipsius questionibus ac locis, differendi vim copiamque parare. Ex his secunda, tertia, & quarta, non ponuntur a Rodolpho ut principales causas, sed ut particule dilutionis cuiusdam, quæ occurrent dimouet obiectionem.

Voluit enim cuncta, &c. Juit qui hunc locum ita acciperet, quasi Rodolphus plus re velit esse prædicata (ut vocant) dialecticæ quam orationis. Verù hunc aliud agit Rodolphus, quod, ut intelligatur, nosse debemus, tria esse genera questionum. Vnum, quo queritur an sit res: ut sint ne antipodes, sint ne aliquid manes & subterranæ regna. Alterum, quo queritur num hoc illi insit: ut sit necne deus omnipotens, necne an propositus plus eloquentia. Hic enim illud in dubium veritur, equid omnipotentia insit in deo, & in eloquentia plus ne insit commodi an incommodi. Tertiū, quo ambigitur, quo modo vnum alteri insit, num ut finitio, ut genus, ut proprium, ut accidens. Quod genus sunt illa, num animal rationale sit definitio hominis, sit ne virtus genus insit. Iam Aristoteles in Topicis ita loqui videtur, quasi ad dialecticam perferret. solum postremum hoc questionum genus, non etiam duo illa priora. Atque hoc esse quod conuulsi Rodolphus, putat omnia hæc questionum genera ex æquo ad dialecticam minus pertinere, quæ de re plenius libro 2. cap. 7. Pleraque pro loco ponit. Jui hic recenlet Rodolphus, apud Aristotelem in secundo libro sunt Topicorum. Con las affeueratio. J hocipsum & Quintilianus docet libro vñdecimo: vim persuadendi consistere affeueratione, quæ interim plus ipsis valeat probationibus. In vrâque partem J Ciceroni in secunda Tusculana, itaque mihi semper (inquit) Peripateticorum Academicæque consuetudo, de omnibus rebus in contrarias partes differendi non ob eam causam solum placuit, quod alter non posset, quicquid in vnaqueque re verisimile esset, inueniri: sed etiam quod esset ea maxima dicendi exercitatio, quæ princeps vñdus est Aristoteles, dein de qui eum fecit iuris. Eadem ferme sententia apud eundem Ciceronem est quinto libro de finibus. Dicitur potius ut inquit Cicerio. J Verba Ciceronis quarto lib. de bonorum ac malorum finibus sic habent, Cumque duo sint partes quibus perfectè ratio & oratio compleantur, vna inueniendi, altera differendi, hanc posteriori & Stoici & Peripatetici, priorem autem illi egregiè tradiderunt, Stoici omnino ne attigerint quidem. Nam & quibus locis quasi thesauris argumenta depromerentur, vestri ne sufficiat quidem sunt, superiores autem artificio & via tradiderunt. Que quidem res efficit, ne necessè sit in fine de rebus semper quasi dictata decantari, neq; ad commentarios suos discedere, &c. Ad Trebatium autem. J De his Topicis Cicerio ipse libro familiarium episto. septimo, ad Trebatium scribens, itaque ut primum (inquit) Vela nauigare cepi, instituit topica Aristotelis conscribere, ab ipsa vrbe communis amantissima tui. Eius librum tibi misi, Regi scriptum, quam planissime res illa scribi potuit. Sin tibi quædam videntur obscuriora, cogitare debebis, nullam artem literis sine interprete, & sine illa qua exercitatione percipi posse. Fabius quoque lib. quinto instituit, de Ciceronis topicis loquens. Et ille quidem (inquit) non his exemplis viderit, quia ad Trebatium scribens, ex iure ea ducere maluit, ego aperta potius. J Magis, quantum videtur. J Hæc verba quod sibi vult, planius intelligi potest ex decimo octavo libri cap. secundi. Quo in loco docet Rodolphus, tractatum de locis ad solum dialecticum, non etiam pertinere ad

Lais Peripatetici eorum.

Dictata in scho- lis canere.

Ciceronis To- picis.

Episto. septimo.

lib. quinto.

lib. decimo.

lib. octavo.

lib. primo.

lib. secundo.

lib. tertio.

lib. quarto.

lib. quinto.

lib. sexto.

lib. septimo.

lib. octavo.

lib. nono.

Loci quomodo diuidantur CAP. IIII.

Vm (ut diximus) nihil ad faciendam de altero fidem possit assumi, quod non aliqua parte cum ipso sit coherens, illud in primis sciamus oportet, quædam ita coherere rebus, ut ipsis insint fixæ rebus, alia ut extra ipsas sint. In ipsis sunt rebus, ut si probem mortuum Ciceronem, quod homo est, quod ex corruptibilibus compositus est elementis, quod doloribus morbisque obnoxius sit, hæc omnia planum est inesse Ciceroni. At si dicam, mortali patre mortali matre natum, & omnes ante ipsum homines mortuos esse, nihilque nisi deum & diuina esse immortalia: hæc omnia, pater materque, & cuncti ante ipsum homines, & deus diuinaque, extra Ciceronem sunt. Hanc itaque faciamus primam diuisionem locorum, ut alij interni sint, alij externi. Rursus ea quæ in rebus sunt, alia in substantia earum ipsarum, alia circa substantiam sunt. In substantia sunt, de quibus res id ipsum quod sunt accipiunt, qualis definitio. Quæquam ea non tam in substantia videtur, quam ipsam rei esse substantiam. Præterea illa quæ complectitur definitio, ut est genus, & propria rei notio, quam differentiam uocamus. Atque ea quoniã uel idem est ei quod propriũ dicimus, uel pro ea proprio maxime uimur, locum illius proprii quoque significemus nomine. Partes etiam in substantia sunt totius, quando nisi ex ipsis confici res non potest. Tum etiam quæ coniugata dicuntur, id est, quæ solo nominis quodam flexu distant, ut sunt sapiens & sapientia, candidum & candor. Tametsi enim sapientia non insit in substantia sapientis quatenus homo est: cum tamen de sapiente differatur quatenus sapiens est, certum est esse in substantia ipsius sapientiam, & nec intelligi quidem, nedum esse sine ipsa posse. Addamus etiam istis speciem &

Locorum alios internos etc, alios externos.

hæc

Orat.

lib. primo.

lib. secundo.

lib. tertio.

lib. quarto.

lib. quinto.

lib. sexto.

lib. septimo.

lib. octavo.

lib. nono.

lib. decimo.

lib. undecimo.

lib. duodecimo.

lib. trigesimo.

lib. triginta.

lib. triginta.

lib. triginta.

Handwritten marginal notes on the left side of the page, including phrases like 'Censura de Topicis Aristotelis' and 'causas enumerat'.

Extensive handwritten marginal notes on the right side of the page, including phrases like 'Locorum alios internos etc' and 'hæc omnia planum est'.

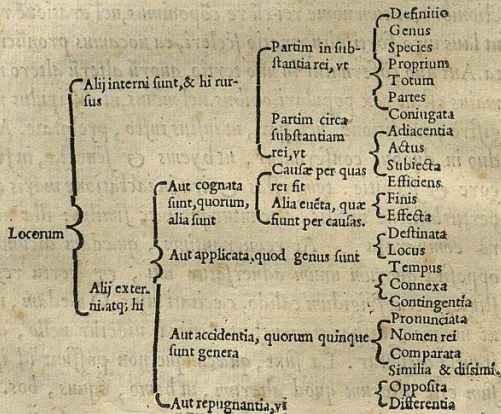

RODOL. AGRIC. DE INVENT.

Huius capituli epilogus.

Item homo & candor, candor que & uelocitas, distant, quia nullum eorum aliud est alij idem. Hæc est ergo locorum summa, ut sint interni qui in substantia, definitio, genus, species, proprium, totum, pars, coniugata. Qui circa substantiam sunt adiacentia, actus, subiectum. Externi autem, quæ cognata dicuntur, efficiens, finis, effecta, destinata. Quæ applicata, locus, tempus, connexa. Quæ accidunt, contingentia, pronuntiata, nomen, comparata, similia. Quæ repugnant, opposita, distantia. Non ignoro autem alios auctores alia nonnullorum locorum quam nos nomina tradidisse: quosdam plures, etiam pauciores quosdam fecisse. Qui si quibus magis placebunt, nihil impedio, habent quos sequatur. mibi naturam ordinemque rerum sequenti, uisum est apertissime eos simul & distinctissime hoc pacto posse explicari.

DIVISIO LOCORUM.

DIALECT. LIB. I. II

Vm ut prædiximus,] Quam initio diuisionem locorum asserit Rodolphus, cam habet & Cicer. Themistius triplices locos fecit, internos, externos, & medios. Quo autem facilius memoria commendari possent loci Rodolphi, superiori eos descriptionem uelut ob oculos spectandos exposuimus.

E quibus species.] Neque species (inquit) proprie est in substantia generis, neque totum in substantia partium fecit tamen archissima quedam horum cognatio uelutque necessitudo, ut & generi specie, & toti partibus, in explicandis locis coniungemus. Cætera quæ dicuntur hoc capite, partim satis aperta sunt, partim suis quæque locis explicabuntur, quare his omnis reliqua aggrediamur.

DE LOCIS INTERNIS, QUI SVNT IN SVBSTANTIA REI.

Quid definitio, quid genus, quid species, quid differentia. quid inter finitionem descriptionemq; interst. Ad quem modum rei unius cuiusque inquirenda sit definitio. Et de generatibus aliquot legibus definitiendi.

CAP. V.

Nunc hunc modum uelut semina quedam, & initia, I & numerus locorum descriptus sit. Nunc rursus à capite ordientes, singulos exactius, & uberius exequamur. Primus locus (ut diximus) est definitionis. Ea

est oratio, qua quid sit res explicatur. Conuenitque inter omnes, debere confici eâ ex genere & differentiâ: ut sit definitio hominis, animal rationale. in qua animal, genus est. rationale, differentia. homo, id scilicet quod definitur, species dicitur. Genus est quod de pluribus specie differentibus in quid est prædicatur, ut querenti, quid est homo, quid est asinus, quid est bos? bene responderetur, homo est animal, asinus est animal, bos est animal. Species, in qua sub se comprehensam diuiditur genus, ut homo est species animalis. Comprehenditur enim sub animali. Nam qui omne animal dicit, etiam dicit & hominē, & diuiditur in ipsum; animalium enim dicimus, aliud homo est, aliud brutum. Differentia est propria rei nota, qua secundum id ipsum quod talis est, ab alijs distinguuntur rebus. Estque nobis uel maximè omnibus & rebus uerariū differentiarum penuria: adeoque putant nonnulli, non cognosci

Definitio quid. *zcc sibi uelut oratorem respondem definiti*
 Hoc autē de philosophis intelligitur. *zcc sibi uelut oratorem respondem definiti*
 Genus quid. *zcc sibi uelut oratorem respondem definiti*
 Species. *zcc sibi uelut oratorem respondem definiti*
 Differentia. *zcc sibi uelut oratorem respondem definiti*

24. *zcc sibi uelut oratorem respondem definiti*
 10. *zcc sibi uelut oratorem respondem definiti*
 10. *zcc sibi uelut oratorem respondem definiti*

C ij
zcc sibi uelut oratorem respondem definiti
zcc sibi uelut oratorem respondem definiti
zcc sibi uelut oratorem respondem definiti

secretis alia h[ab]ere decaus
exhiberi de p[ro]prietate

RODOL. AGRIC. DE INVENT.

aliqui legunt de p[ro]prietate
sive legum ex p[ro]prietate
comprehenso in p[ro]prietate
negat[ur] in p[ro]prietate
mell[is] in p[ro]prietate
perfectib[us] in p[ro]prietate
de rep. Cic[er]on. lib. 1.8.
de rep. Cic[er]on. lib.
de rep. Cic[er]on. lib.
de rep. Cic[er]on. lib.
de rep. Cic[er]on. lib.
de rep. Cic[er]on. lib.

debutur, colligamus iam à capite omnia, dicamusque, Ius est
decreti maioris potestatis ad tuendū civitatis statū, ex æquo
& bono institutū. Tradamus & aliud exemplum, iuvenisq;
quantum possumus prima discētium studia. Queramus quid
sit civitas. Certum est ex hominib[us] constare eam, nec posse
ex uno tantum homine confici: itaque relinquatur multitudi-
nem esse, eritq; id genus ipsius. Sed multitudo, si passim ua-
ga, ruri aut in sylvis agat, civitas non erit. idcirco collectam
facimus. At ne illa quidem, si decem aut centum sint, civita-
tem efficiunt, quoniam eō conduntur civitates, ut mutuis suc-
currere casibus, cōmunia pericula depellere, utque ipsi præ-
sidio sibi & adiumento esse sine expectatione opis externæ
possint, quod quidem in tali numero contingere non potest.
neesse igitur erit eam esse frequentiam, ut statum rerū sua-
rum per se tueri queat. Iam verō ut sint quavis multi, sed dis-
sident animis, non consulant in commune, non ut a genere
convenient: illam non civitatem dicas, sed hostes potius tan-
quam feras unam in caueam coniectos. quapropter vinculo
quodam legum, concordiam ipsorum firmatam esse oportet.
Quod si iam nihil aliud deesse nobis putamus, erit nimirum
expleta definitio. Dicemus itaque civitatem esse multitu-
dinem collectam, ad statum rerum suarum tuendum per se
sufficientem, quæ consensu sit legum vitæque coniuncta.

civitas est multitudo
civium in se
sed non possunt
habere in se
habere in se

in p[ro]prietate
de p[ro]prietate
de p[ro]prietate
de p[ro]prietate
de p[ro]prietate
de p[ro]prietate

Sunt autem in summa recte definiendi leges, ut definitio ne-
que plura complectatur quàm definitū, neque pauciora: sed
de quocunq; mun[er]e dicitur, dicitur & alterum. Deinde, ut
quid sit res, hoc est, substantiam eius expliceat. Præter hæc,
ut aperta, hoc est, neque ambigua nominibus, quæ in multis
ducuntur significationes: neq; obscuris aut ex loquiquo trans-
latis, constet. Proferunt ad banc rem, crebras aliorū defini-

in p[ro]prietate
de p[ro]prietate
de p[ro]prietate
de p[ro]prietate
de p[ro]prietate
de p[ro]prietate

THE DIALECT. LIB. I. 13

tiones solvere, & rationem singulorum verborū exigere, iu-
diciumq; parare, & usu tractāda rei in nobis patefacere.
Iuvabit etiā notas res atq; explicatu faciles definire. quod
si diligenter & cum ratione fiat, paulatim & difficiliorum
spes erit. Vtilis est hæc definiendi ratio, cum propter rerum
cognitionem, quæ definitione explicatæ mirum est quo pacto
velut certum quoddam signum destinandarum cogitationum
proponant animo: tum q; parat autoritatem differēti. Neq;
enim melius rē noscere videtur, q̄ qui quid ea sit breviter &
apertè possit explicare. Verū de definitione hætenus.

ubi ex p[ro]prietate
de p[ro]prietate
de p[ro]prietate
de p[ro]prietate
de p[ro]prietate
de p[ro]prietate

Ea est oratio.) Sic Cicero ad Brutum: Siquidem definitio est oratio, quæ quid sit
id de quo agitur, ostendit quam brevissimè. Et in primo de oratore: Est enim definitio
(inquit) rerum earum, quæ sunt eius rei propriæ, quàm definire volumus, brevis & cir-
cumscripta quedam explicatio. Convenitque inter omnes, præstitit sanè ex ge-
nere & differentia eam confici modo ea semper adsint ad manum, sintque eiu[s]modi, ut
per ea res commode explicari possint. Quod si non sit, longe præstabilius fuerit, per cau-
sas, per euentu[m], per accidentia, aut alia quavis rem dilucide explicare, quàm per genus &
differentiam definire obcurius. Genus est quod. Hanc finitionem generis parum
probat Laurentius, propterea quod interroganti quid sit res, tota respondenda sit defi-
nitio, non solum genus: modo satisfacere velimus interroganti, neque dimidiatam dare
responsionem. Atque est sanè aliquid quod opponit Laurentius, neque mihi in presen-
tia satis succurrit, quo modo id quod obijctur possit dilui, nisi dicere ausis, aliud esse re-
spondere bene, aliud totam interrogationem absolere. Quæ de re alio quodam in loco
ita ad verbum scribit Rodolphus. Quod dicimus autem, quæstionem generis esse in-
terrogationi quid est inclusa, id verum est: quoniam bene respondetur, quid est homo:
est animal, verum tamen non sic, ut totam interrogationem absoluat, nisi addideris enim
differentiam vel proprium, non videberis satisfecisse questioni. Quod sit, ut cum de solo
genere queramus, solum sit interrogari, non quid est, sed cuius generis rerum est. Ut cu-
ius generis rerum est lumen: substantiæ an accidentis? Et sentire, non quid sit interro-
gamus, cum scire volumus, agere sit an pati: sed ad quod genus pertineat, actionis ne an
passionis. Hæc Rodol. li. 2. cap. 7. Verū vitæque res cadat, nihil est quod impeturo A-
gricolæ, quando non ipse, sed Aristoteles huius author est finitionis, apud quem primo
7. πεποιθὸν libro sic legis, ἄνευ δὲ ἰστί, τὸ κατὰ πλεόνων καὶ διαφορῶν τῶ ἐίδος, ἢ
τῶ ἴστί κατὰ γένεσιν, id est, Genus vero est id quod de pluribus & differentibus spe-
cie in quid est prædicatur. Cicero lib. 1. de Oratore genus finit hoc modo, Genus autem
id est, quod sui similis communionem quadam, specie autem differentis, duas aut plures cō-
plectitur partes. Quæ finitio cum prima fronte videatur obscurior, brevis est explananda
exemplo. Virtus est genus quoddam: complectitur enim plures partes, hoc est, species,
nempe prudentiam, iustitiam, fortitudinem & temperantiam, quæ partes eum commu-
nitione quadam generis sui, id est inter se similes sint, tamen specie differunt. Rursum, ge-
nus est animal: duas enim partes complectitur, hominem & brutum, quæ partes est spe-
cie sunt differentes, tamen communionem quadam ipsius generis nulla inter eas est disti-
militudo: quoniam ipsa animalis ratio ex æquo convenit utrique. Hæc vel idcirco scri-
benda putavi, ne quis parum prudens, fidem habeat commentarijs ijs, qui hodie in hunc

Definitio.
Vide de hoc fa-
biu. lib. 7. ca. 4.
& Antonium 2.
de Orat.
Genus.

Ciceronis librum circumferuntur, qui vix dici queat, quam ineptè hunc explicet locum.

Differentia est propria rei nota. Id est, iudicium, signum. Metaphora ducta, opinor, à pecudibus, quibus iniuriarum etiam incidi solent notæ quedam, quò facilius aliæ ab alijs dignoscantur.

Descriptio.

Quidam hanc definiendi formam. Horum ex numero & Themistiis fuit, & post eum Boëtius, id quod ex topicis Boëtianis liquere potest. Aristoteles si exempli eius quæ in quinto sunt topicorum libro consideres, proprii vocabulo hoc definiendi generis comprehendisse videtur. Nisi si quis credat obitare illud, quòd eodem in loco, quiditatem rei, proprio explicari negat. Descriptio enim, Hac de re ita Laurè. Valla, Quippe descriptio est qualitatum omnium, quæ alicui rei adsunt, & eiusdem actionum explicatio. Quam sententiam & Ciceronis verba confirmant in partitionibus: ubi non dubium (inquit) est id quidem, quin definitio genere declararetur & proprietate quadam, aut etiam communium frequentia, ex quibus proprium quid sit eluceat. Sed quoniam de proprijs oritur quandoque magna diffusio, definiendum est sæpè ex contrarijs sæpè etiam ex dissimilibus, sæpè ex partibus. Quamobrem descriptiones quoque sunt in hoc genere sæpè aptæ, & enumeratio consequentium, imprimisque commouet explicatio vocabuli & nominis. Vides hic finitiõnis vocabulum sumi tam late, vt complectatur et eam definiendi rationem, cui descriptio nomen dedit Boëtius: & præterea descriptio nem velut diuersum quiddam adiungit, quod & in topicis facit. Idem tamen alijs quibusdam in locis nomen descriptionis aperte pro definitione posuit: vt primo libro de Oratore, vbi hunc in modum loquitur Antonius, Philosophi demique ipsius, qui de sua vi ac sapientia, vna omnia penè proficitur, est tamen quedam descriptio &c. Quo in loco descriptionem pro finitione poni, nemo negabit, nisi qui locum ipsum nunquam viderit.

Tradere illa inueniendæ definitionis præcepta. Quam rationem colligendæ definitionis affert Rodolphus, eâ est mutans est, ex topicis Cic. cuius equidè verba nõ gra tatus fuissim ascribere, nisi liber vulgo esset in manibus. Ius est decretum. A Cælo iure consulto ius definitur hoc modo, Ius est ars boni & æqui. ff. de iustitia et iure. Cic. de Orat. Ius (inquit) est legitimum atque vitæ in rebus causisque civium æqualitatis confer uatio. Sunt autem in sum. Quæcunque definiendi leges traduntur, huc spectant, vt conuertatur definitio cum eo quod definitur, & naturam eius commodè explicet. Eam legem quisquis non violatit, huic securum esse iussit legum reliquarum.

Generis & speciei uocabulis quomodo sit hic usus. CAP. VI.

Enus, species, differentia, quid sint, prædiximus. Illud quod ad nomen generis & speciei pertinet, non ab re fuerit annotasse, eos, qui exactius ista distinguunt, addere istis indiuiduum. Vt sit genus, quod in quid de pluribus specie differentibus: Species, quæ de pluribus numero differentibus: Indiuiduum, quod de solo uno dicatur. Vt animal de homine, de boue, de leone dicatur. Homo de Scipione, Cicerone, Catone, Cato de se solo Catone. Quamquam autem & Censorius Cato & Vicensis, uterque Catones dicantur, illud non fit propter communem in ipsis speciem: propter hæc enim homines dicuntur, non Catones, sed ob solam nominum similitudinem. Res quidem hoc pacto se habet, sed quod ad spe-

Indiuiduum.

ciem attinet, ea indiuiduis comparata, hoc nomine fortè paritè aptè notatur. Speciei namque nomen istud, sola comparatione ad genus uidetur inditum: dictamque speciem esse, uel (ut Cicero maluit) formam, quod confusum & informe genus expoliret, & speciendum (sic enim ueteres loquebantur) nobis exhiberet. Indiuiduis autem comparata, non iam speciei retinet, sed generis potius accipit faciem. Ad argumetandi rationem, nihil propemodum differre uidentur, genus & species, species & indiuiduum. Quemadmodum enim si omne animal currit, hominem necesse est currere, & si homo non currit, aliquid animal non currit: sic etiam, si omnis homo currit, Cicerone necesse est currere, & si ^{non currit} Cicerone, necesse est aliquid hominem currere. Nobis ergo, ne inter dicendum cogamur subinde sine ullo usu perturbare nomina, uocetur promiscuè in locis recensendis genus, quicquid de pluribus prædicatur in quid: & species, illa de quibus id prædicatur.

Sed genus quemadmodum de speciebus dicitur, sic etiã diuiditur in eas. Diuiditur autem adiectione differentia. Animal enim rationali & irrationali assumpto, in hominem & brutum. Et differentiarum uerarum (ut superius diximus) quia propemodum egeni sumus, consilium (quod in inopia fieri solet) oportet ex necessitate sumamus: ut quemadmodum in definiendo, sic in diuidendo, aliquid quod lo cum ipsarum expleat, mutuemur. Vt si diuidere brutum uelimus, dicamus aliud in terra, aliud in aère, aliud in aqua uitam ducere. Vel item dicamus, bruta omnia aut natate, aut uolare, aut ingredi, aut retere.

Genus, species, differentia. Quæ hoc capite dicuntur, huc tendunt, vocabulo generis hic utendum esse tam late, vt quicquid de pluribus siue specie siue numero solo dicitur in quid prædicatur, generis nomine recipiat: speciem uero dici, de quocumque genere sit sumptum prædicatur, siue illud reuera species sit, siue etiam indiuiduum. Sed quod ad speciem attinet, Species, inquit, tum demum species dicenda est, cum refertur ad ge-

Speciem indiuiduis collata, speciei rationem amittere.

*Hæc uerba in alijs exemplaribus omiſſa sunt, uerum in exemplari manu Rodolphi scripto inueniuntur. Quomodo hic uſurus fit nomine generis & speciei.

*

Genus.

Species.

nas: nam in diuiduis collata, rationem speciei amittit, & faciem ac similitudin em quandā induit generis. Vel vt Cicero maualt forma.) Ciceronis hac de re verba inuenies lib. huius cap. 9. vbi agitur de discrimine totius & generis, formarum & partium.

Quid diuisio, quæ eius utilitas, qua lege & quot modis fiat, cum alijs quibusdam.

CAP. VII.

Diuidendi vtilitas triplex. Vide Bētū in lib. de diuisione. Plat. in Phaedro & de regno. fab. lib. 4. cap. 3. lib. 11. cap. 1.

T quia diuisionis locus nos admonet, quid sit ipsa & quo pacto tractanda exequamur. Perquam utilis enim est diuidendi ratio, tum ad rei quæ diuiditur naturam demonstrandam (proximum enim est, ut cum quid sit unumquodq; dixeris, deinde quotuplex sit ostendas) tum ad definiendum. Definire nāque non aliud uidetur, quā ex genere per differentiās diuiso, in speciem descendere. Præcipuè uerò ad differendi orationi q; copiam, ut unum aliquid quod multa ambitu suo complectitur, in partes spargas, late enim funditur, quod ex uno ueluti corpore in suas spargitur partes. quemadmodū multa si in unum colligas, in angustiū aguntur. Diuisio igitur, est generis in species per differentias diductio. Placuitque omnem diuisionem duabus differentijs è diuerso positis debere perfici. Deinde, ut repugnent eæ differentiæ, hoc est, ut nequaquam in idem conuenire possint. Potestremo, ut quicquid in genere continetur, id totum differentiæ explicent. Aequa quidem lex, sed difficilis observatio. Et corpus sanè per animatum & inanimatum diuidi hoc pacto uidetur. Animal etiā per rationale & irrationale. Sed cōtinuit, ut uideantur sub uno genere multæ esse species. Vbi ergo diuidere id uolumus, capimus unius alicuius speciei differentiā, deinde aliarū specierum, quia unam aliquā communē differentiā negatione, quemadmodum in diuisione animalis uidemus fieri. Irrationale enim non nisi negationem rationalis explicat. quemobrem uera differentia esse non potest, cum omnis spe-

Diuisio quid. Diuidēdi lex partium summa. Cic. in Orat. & 2. definiēb. Prima causa cur hæc lex nō semper obseruati possit.

cies ex differentia constituatur: nihil autem constituitur ex negatione. Labascit ergo continuo uera illa diuidendi lex. Deinde cuius felicitatis est, ut uel prior differentia uera sit, quādo uel pocas, uel planè nullas esse ueras in confesso est. Ergo & hanc indecumque datur arcesimus, fitque ut altera non sit uera, altera nullo modo differentia sit: appareat que multo ista dici speciosius, quā rectius posse obseruari. Accedit istis, quod cum unam fortasse differentiam aliquo modo eloquamur, ut sit uerbi causa uolatile, & speciem quoq; inuenimus, quæ est auis. E diuerso, quorundam cum differentiam aliquam inueniamus, desit speciei nomen. ut bipes esse, animalis sit differentia fortasse, nullam tamen ei speciem tribuere possis. Sic & piscis nota est species, in reddenda differentia fortasse laboretur. Nobis sicut primum esset, & noto forsitan optandum, ut legitimis duabus differentijs diuideremus, ita proximum erit, ut qualibuscūque, duabus tamen: sin minus poterimus duabus, at quotcumque poterimus diuidamus, dummodo inuersionem, eius quod diuiditur, complectamur latitudinem. quamobrem nō per ea modò quæ in substantia eius sunt quod diuiditur, sed per omnes locos qui circa, quique extra substantiam sunt, ducitur diuisio. Sanè eorum quæ in substantia sunt, aptissima per quam diuidatur est forma, quod ea perfecta differentiæ origo est. Nam corporum, aliud animatum est, aliud expers animæ: hæc ex forma ducta est diuisio.

Deinde proxima, quæ ex materia ducitur. Vt arborum aliæ ex semine sunt, aliæ sponte nascuntur. Hinc iā ab adiacentibus accipitur, Vt animalium, aliud mansuetum, aliud ferum. Et contra quoque diuiditur adiacentia in ea quibus adiacent, Vt feritas, alia serpētis, alia aus, alia reliquarum beluarum est. Et per actus fit diuisio, Vt hominum,

quæ negatio differentie

plano dices populi uisus non debere bipes esse cum sit in eo diuisio animalis bipes qui non potest animalis fieri bipes ut ex parte bipes bipes

ab eo non serue bipes animalibus Arist. libr. 9. de animalibus

6 alius studio, alius lucro, alius uoluptati operã dat. Et per
 7 efficientia, Vt animaliu, aliud parentis efficacia, aliud calo-
 8 re solis, aliud putrefactiõẽ gignitur. Et per effecta. Vt ani-
 9 malium, aliud factum, aliud ouum, aliud uermem parit. Et
 10 ex fine, Vt rerum domesticarum, alie ad necessitatem, alie
 11 ad uoluptatem, alie ad usum pertinent. Contrã quoque ex
 12 ijs quæ ad finem pertinent, Vt opum parandarum causa, alij
 13 iustam operam nauant, alij scenerantur, alij ui rapiunt, alij
 14 fraude subducunt. Tam uerò, animalium aliud terra, aliud
 15 mari degit: ex loco est. Et flores, aut hyberni sunt, aut uer-
 16 ni, aut aestiui, aut autumnales: ex tempore est. Et homines
 17 alij serui sunt, alij domini, alij neutrum: ex connexis sumitur.
 18 Contingentia etiam diuisioni conueniunt: ut musicorum,
 19 quidam literas sciunt, quidam ignorant. Et pronuntiata,
 20 ut quidam hominum laudati sunt, quidam uituperati, quidam
 21 silentio latent. Attulerit etiam aliquid comparatio, ut po-
 22 pulares, quidam infra regem sunt opibus, aliqui pares, non-
 23 nulli superiores. Et à similibus diuisionem expresserimus:
 24 ut aliorum uitæ propositum, industria formicam imitatur,
 25 aliorum segnitias similis est muscis: Opposita et differen-
 26 tia prorsus à diuidendi ratione abhorrent. Necessè est enim,
 27 ut quicquid diuiditur, de ijs prædicetur in quæ diuisum est.
 28 Nihil autem de bis quæ repugnant sibi prædicatur: quò fit,
 29 ut ne diuidi quidem possit per ea quæ sibi repugnant. No-
 30 men rei præterij, quoniam parum accommodatum credidi di-
 31 uisioni. Quoniam fuerunt, qui facerent diuisionem eius in
 32 res significatas. Vt taurum diuideret in domesticum animal,
 33 et sidus, et montem. Quod qua ratione diuisionem appel-
 34 lent non uideo, cum id uel ratio loquendi coarquat. Nec enim
 35 quisquam tam ineptus sit, ut dicat: taurorũ, alius animal, alius

Arist. de anima
lib. 1.

Arist. lib. 1. de na-
tura animaliu

ita opposita ad diuisionem
videantur in Cap. 1. de
diuisioni opposita de
se esse conuenientia

hoc enim repugnantia
aut descendit in 2. eius
in 2. eius significatas
significatas

sidus, alius mons est. Similiter longè minus diuisio est rei in
 nomina. Vt non patiar, non feram, non sinam. Nisi quis diu-
 sionem etiã putet esse, Anna soror, soror Anna, cum hic quæ-
 admodum et illic, idem diuerso sono, quanquam non uerbo-
 rum, constructionis tamen, repetatur. Diducitur tamẽ unũ,
 et in multa explicatur. Diducitur quidem, sed non ita, ut id
 diuisio uocari possit. Neque enim ignorandum nobis est, pos-
 se tripliciter aliquid quod unum sit, in plura diduci. Diu-
 sione, quæ quomodo fiat, diximus. Partitione, quam mox di-
 cemus. Et enumeratione. Ea fit, quoties multa, quæ uni ali-
 cui insunt, recensemus, ut cum dicimus, Cicero eloquens fuit
 et prudens, et uindex appetitæ dominationis: et reliqua,
 quæ in immensum extendi possunt. Certum est non diuidi in
 ista Ciceronem, quoniam Cicero indiuiduus est, nec partes
 etiam esse Ciceronis ista. Enumeratio ergo est multorũ, quæ
 ad unum aliquid rediguntur. Hoc pacto et multa unius uer-
 bi significata, et unius rei nomina, non diuidendo diducimus,
 sed enumerando recensemus. Nonnulli arctis admodũ finibus
 clauerunt totam hæc ratione diuidendi, ut omnẽ diuisionem quæ
 non fit per ea quæ in substantia sunt, dicerent, aut subiecti es-
 se in accidentia, aut accidentis in subiecta, aut accidentis in ac-
 cidentia. Liberum est et suũ cuique iudiciũ. Mibi uisum est
 quàm copiosimè possem aperire rem istã, quoniam usus eius
 latè patet. Nec ignoro, posse eis quorũ aures non sint ijs au-
 diendis imbutæ, uideri re perplexiorẽ esse, quòd tamen, quã-
 uis exigua animi intetio, molliet: modo nõ pigeat tãtis per sub-
 sidium petere à communi studiorum artifice lab ore. fructus
 certè laborum, quod affirmare ausim, non parnẽbit.

Verba sunt Cic.
in Catilinam.
Dido apud Vir-
gil. lib. 4. Aen.

Cauilli amotio.

Cap. 9.
Enumeratio
quando fiat.

hec hoc est pro subiecto libro de diuisioni
oue et pro 2. porcum et ius pro
in uone

Perquam uilis est. Ad tria aut in primis conducere diuisionem, ad plene cognoscen-
 dam rem eam quæ diuiditur, ad aptè definiendum, ad differendi orationisque copiam,
 diuisio igitur. Altricius capit nomẽ diuisionis quam alij solent. Quæ de re plura cap-
 tano, quæ locum legas oportet, modo hunc uelis plane intelligere. Placuitque o-

Diuisionis vi-
ta.

Quaedam uirtutis sunt atque efficaciae cuiusdam. Substantiae sunt, ut paries domus est pars, ligna naui. Quantitatis, ut ijs quae extensa sunt, pedale, bipedale, tripedale & quadrupedale: dicimus enim decempedalis rei partes. et in tempore, praeteritum, instans, futurum, & in numeris denarij sunt partes, unum, duo, tria, quatuor. Virtutis autem sunt partes, quemadmodum dicimus plus roboris Achilli fuisse quam Aiaci, & duplo plus luminis soli esse, quam lunae. Sic quoque animae quatuor partes facimus, uiuificandi, sentiendi, mouendi, & intelligendi. Eae uero substantiae sunt partes, aliae de proximo substantiam constituunt, ut sunt materia & forma, qualia sunt in homine corpus & animus, in arbore uita & lignum. quarum huiusmodi conditio est, ut si qua partium desit, non esse res, non tueri nomen suum possit. Aliae ad integritatem rei explendam pertinent, quarum nonnullae deesse rei queant, ut non intercidat, ut pedes, manus, caput, hominis sunt partes, nam pedes aut manus deesse homini possunt, ut quanquam uel mutilus uel mancus, homo tamen sit & dicatur. Atque eae quidem, ut breuiter dicatur, constitutae rei sunt partes, illae constituendae. Est & alia quaedam partium differentia, quod haec quidem eiusdem sunt generis, quas *homogēnas*, Graeci uocant, nos cognatas dicere possumus. Ut partes ligni, omnes sunt lignum: partes lapidis, lapis. Haec rursus, & *heterogēnas*, hoc est (ut ita dicamus) multigenae, quae non in idem genus ueniunt: ut partes domus, ligna & lapides, non sunt domus. Partes hominis, carnes, nerui, ossa, quaeque sunt istis similes, non sunt homo. Sed materiam & formam, quae haec uel maxime omnium praecipuae sunt partes, exactius explicare ad physicum pertinuerit: nos satis habebimus, quoniam crebro per os redit mentio ea-

*hoc sibi est in dicitur uisus
pedi capitis in galleij iusticia
deci phos si emz color p3 coluam
& alij dicitur et istud plus
quod in se est mole quatuor
partes a tribus*

*ergo de Graeco sibi quae
nisi in dicitur*

rum, quomodocumque datur, pingui (quod aiunt) Minerua ipsas indicare. Materia ergo, est subiectum ex quo aliquid generatur primum, & in quod corrumpitur ultimum. Itaque ipsa nec generari potest, nec corrumpi. Forma, est modus quidam materiae, quo sibi contingit, ut huius uel illius speciei capiat nomen. Volenti igitur scire cuiusmodi res sit materia, hoc pacto proximum fuerit rimari. Demus in exemplum hominem. Semoueamus intellectu animam. Facile id quidem est, quod cotidiane nos mortis conspectus docet. Difficiliora sunt quae sequuntur. Separemus tamen intellectu omnem colorem, deinde omnem habitudinem corporis, ut est calor, frigus, durum, molle, & reliqua id genus. Deinde figuram, ut quod diductos habeat pedes, quod distentus in brachia est, quod in caput erectus. Postremo omnem magnitudinis modum mensuramque demamus. Id quod iam reliqui habemus, materia est. Dices fortasse, nihil uideo relictum, neque tale quicquam concipere possum animo, quod omnibus istis priuatum sit. Dabo ut concipi possit. Est uidere in monumentis operosius extructis, in quibus conditum sit corpus aliquod, tandem temporis diuturnitate nihil praeter pulueres terraeque remanere, & hoc idem quod homo fuit (ut loquimur) terra est. Certumque est quiddam ibi esse, quod ante humanitatis habuit in se speciem. Idque ipsum terrae iam faciem habere, & posse ipsum postea quandoque, uel igne excoctum in lapidem durefcere, uel in herbas excultum uirescere, uel aliam quamuis naturae formam accipere. Vides item non colorem, non figuram, non ullam habitudinem corporis, quae conspici tangiue possit, eandem, quam prius esse. Ergo perpetuum illud, quod prius homo, postea terra est, in aperto est, nihil esse eorum quae tangi cerniue possunt: cum hoc manserit, illa cum-

Materia quid.
Sic in i. Phisic.
cor. Arist.

Forma quid.
*Asio de ceo sibi
sibi er adu sibi
uon ho ne sibi
sibi sibi*

*no hinc sibi sibi
sibi sibi sibi*

Huius capituli epigramma dicitur de sordibus... Huius capituli epigramma dicitur de sordibus...

* in uicibus

* Miser fortasse legedi apud Ciceronem.

Seneca.

Paupertas Curij Rutilii.

Cyrus.

Cambyses.

Alexander.

λεγεται δε σordibus... λεγεται δε σordibus... λεγεται δε σordibus... λεγεται δε σordibus...

Vbi tamē res dederit. Sic Cicero eo vius est quinto libro de finibus: Paupertas si malum est, mendicium non... Vbi tamē res dederit. Sic Cicero eo vius est quinto libro de finibus: Paupertas si malum est, mendicium non...

de his tu plura apud Plutarchum. Pyrrhi. Is Argiutorum urbem incautus cum Pyrrho exercitu ingressus, cum recipere sese in castra vellet, muliercula quaedam superiori loco tegulam capiti eius ita impexit, ut tenebris ante oculos obortis ex equo delaberetur...

DE LOCIS HS, Q VI CIRCA SUBSTANTIAM REI ESSE DICVNTVR.

Quid adiacens, quae adiacentium diuersitas, quae quibus maximè insunt rebus. CAP. XI.

Irea substantiam diximus esse adiacentia & actus. C Adiacens uocamus modum rei inexistentē, quo aliquid aliud quàm secundum substantiam suam denominationem uocat. Vt prudentia est modus quidam hominis. cum enim intorroges, cuiusmodi uir sit Cato: rectè respondeas, prudens, itaque capit ex prudentia nomen aliud quoddam quàm substantiam suam neque enim Cato à substantia sua prudens, sed homo uocatur. Multiplex est hic locus, uariisque flexus habet. In summa quidem omnia, quae adiacēt rebus, aut sensibus comprehenduntur, aut cognoscuntur intellectu. Sensu cōprehendūtur, primū cōmunia illa plurimū sensuū. Multitudo, id est numeri omnes. Magnitudo, quae tribus in rebus posita est, in longitudine, latitudine, & crassitudine. Figura, cuiusmodi est planū, obliquū, rectū, curuū, triangulū, quadrangulū, circulare, & reliqua id genus. Cōprehenditur & motus, sed hic alterius loci est: ad actus enim pertinet. Deinde quae singulorū sensuū sunt propria. Vt uisus lucidū, obscurū, perspicuum, opacū, coloratū: auditus, sonus, gustus, sapor: olfactus, odor: tactus, calidū, frigidū, humidū, siccum, durū, molle, asperum, laeue, & reliqua quae tactu percipiuntur. Haec sunt semina omnis nostrae sciētia, haec omnis humanorum ingeniorum iactatio. Ex iis uariè coniunctis coagmentatisque, omnium rerum species, multitudinē, uarietateq; discernimus. Itaque dubitet quis, quae relata ne dignius sit tā in arcto humani

uolens flexus dicitur... Adiacenti uel distinctio prima.

Quae percipiuntur sensu.

Cic. de finib. Quicquid animo cerimus, id omnino uisus a sensu. Idem Aristi. poste.

Vide pl. lib. 7. Laciar. lib. 4.

q. qui q. d. in... q. qui q. d. in... q. qui q. d. in... q. qui q. d. in...

